

Diàlegs cap a la **interculturalitat**

Propostes per **fomentar** la interculturalitat
dins el sector creatiu de la ciutat
de **Barcelona**

Ajuntament de Barcelona
Institut de Cultura

Propostes d'acció

Diàlegs cap a la interculturalitat

"L'art presoner de la diversitat cultural és un art que renuncia a l'universalisme. Pel que no és art, és pura etnografia, pur folklore. No s'ha de confondre el camp de les arrels culturals amb el camp de la creació artística i la projecció"

Joan Roca i Albert - Director del Museu de la Ciutat

Per S. Losa i T. Adam

Introducció

El present document és el resultat de 2 anys de treball per part de l'equip d'investigadors del *Centre d'Estudis Africans* de Barcelona, que es dediquen al desenvolupament de projectes amb l'objectiu de difondre una imatge precisa i sense generalitzacions de l'Àfrica, els africans i les africanes, matisant la distorsionada percepció que es té d'aquesta comunitat resident en el nostre país.

La primera part del projecte, anomenada ***'Manifestacions artístiques de la "diàspora" negreafricana a Barcelona'***, tenia com a objectiu apropar-se a la realitat d'alguns artistes negreafricans de la ciutat comtal amb el propòsit de conèixer el seu treball i la seva relació amb l'escenari cultural, així com les seves inquietuds, somnis i ambicions. El treball, conformat per un informe teòric i un documental de 30 minuts de duració, va ser presentat el març de 2009 a les instal·lacions de l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona (ICUB)¹.

Algunes de les premisses que conformaren les conclusions de la primera part serveixen com a punt de partida per als ***'Dialegs cap a la interculturalitat'***, el treball aquí presentat. En aquest, queda provat que la gran majoria d'artistes residents a Barcelona, amb independència de la seva procedència o la seva disciplina, troben múltiples dificultats per poder viure de les seves creacions i les seves propostes. Aquesta situació s'accentua en el cas d'artistes forans, que hauran de superar altres obstacles lligats a qüestions lingüístiques, de formació o de coneixement del medi, com per exemple el difícil accés a les ajudes, la falta d'espais que permetin la creació i l'intercanvi, o les traves per formar part de les programacions existents a la ciutat, etc.

Una altra dificultat afegida és l'encasellament sofert per aquells que basen el seu art essencialment en elements de la seva cultura d'origen, corrent el risc de quedar desvinculats dels sistema cultural general. En aquests casos la seva tasca creativa s'associa a certes formes culturals o a certs llocs, essent fàcil relacionar-ho amb l'"art d'immigrants", apte només per a ser presentat en actes vinculats a la diversitat cultural, les polítiques de solidaritat internacional, la inclusió social, etc.

Aquestes situacions alenteixen els processos d'igualtat i impossibiliten abordar una democratització cultural, limitant les oportunitats d'interculturalitat que es poden generar dins del sector. Tal com cita el professor Ricard Zapata¹; *"la democratització cultural passarà quan tota persona d'una comunitat cultural tingui la igualtat de drets de crear i desenvolupar la seva cultura a tota ciutadania de Barcelona"*.

¹ Per a més informació consulteu: <http://ceadiaspora2009w.wordpress.com/>

Però considerant el terme “comunitat cultural”, que esmenta el professor Zapata, i apuntant cap a un futur a mitjà termini, es pot concloure que els processos d'igualtat dins del sector cultural no es donaran mirant només les comunitats culturals, sinó que s'ha d'arribar a l'individu. Sobretot si es considera l'art com una concepció universal i als creadors como a éssers autònoms. En el cas que es tingui en compte la comunitat enfront de l'individu, criteris como la qualitat poden veure's directament afectats. Així, les pautes que determinen les programacions culturals no vindrien de la mà de la qualitat artística sinó d'un sistema de representativitat o de quotes. Y tal com menciona Francesc Casadesús, director artístic del *Mercat de les Flors*: *“La qualitat artística és l'únic criteri d'elecció. És absurd parlar de procedència en l'àmbit artístic”*. En definitiva, si es pretén abordar la interculturalitat dins del sector cultural, és fonamental apropar-se més al treball de l'artista i no tant a la seva comunitat.

Una pràctica intercultural que tingui en compte l'art des de l'universalisme, podria arribar a resoldre part de les dificultats existents en l'escenari cultural de la ciutat. Tanmateix, la pràctica intercultural que concep un art presoner de la diversitat cultural i que renuncia paulatinament a l'universalisme, impulsa l'ús de la interculturalitat com una marca susceptible de formar part d'un mercat. Això dóna lloc a convertir-lo en un producte vendible al qual se li apliquen les mateixes lleis del màrqueting que a qualsevol altre bé. Aquesta concepció el converteix en un element superficial del qual només importen aquelles iniciatives buides de contingut, colorides i vistoses les quals reflecteixen més aviat la 'multiculturalitat', és a dir, la juxtaposició d'expressions diferents sense contacte entre elles. Com ens recorda Xavi Pérez, ex director de l'Ateneu Popular 9Barris: *“Els festivals no són un bon mètode per a la promoció de la diversitat.. Ja que són efímers i cars. A més afavoreixen la folklorització”*. Tot i reconeixent la necessitat de l'element 'màrqueting' per a promocionar les propostes interculturals, no s'hauria de deixar de banda que la interculturalitat és quelcom de més profund, i per aconseguir-la s'hauria de treballar a nivells diferents, no només en aquell que és visible.

Arribar a una situació desitjable per a tots és complexa. Tanmateix es poden crear dinàmiques que millorin les condicions actuals, sobretot per part d'aquelles institucions públiques que tenen la capacitat de generar tendències. Les dites dinàmiques haurien d'assumir que la interculturalitat dins del sector passa per la democratització de la cultura, i que aquesta passa al seu torn per compartir la informació i normalitzar la programació. Aquest podria ser per exemple el paper de l'ICUB que, tal i com afirma Esteve Caramés, assessor del delegat de Cultura: *“és el primer dels agents culturals de la ciutat. Té una activitat pròpia molt forta. Té una política de subvencions propera i de recolzament al sector cultural. Però sobretot, el que li toca a l'Institut, és liderar i*

empènyer perquè les coses vagin canviant. Promoure la innovació en el sistema cultural de la ciutat i la millora dels serveis de les institucions culturals”.

En resum:

- A Barcelona, els artistes i els creadors denuncien la falta de més espais de lliure expressió i creació. L'existència d'aquests espais podria fomentar la interculturalitat.
- Per a portar a terme unes polítiques culturals que fomentin la interculturalitat caldria centrar-se en l'artista i en la seva feina, en lloc de la seva “comunitat cultural” d'origen.
- Per arribar a una interculturalitat en l'àmbit artístic s'hauria d'optar per buscar la unitat i la 'normalització' en lloc de destacar la diversitat.
- Les administracions haurien de crear dinàmiques i generar tendències que fomentin les condicions bàsiques per tal que es gestii la interculturalitat.

1. Diàlegs cap a la Interculturalitat

Una cop finalitzada la primera fase del projecte, es comença una segona part en la qual es reprenen les inquietuds dels artistes negreafricans residents a Barcelona per tal de plantejar un debat i un discurs més ampli al voltant de la interculturalitat en l'àmbit cultural de la ciutat. Amb aquest propòsit s'han entrevistat 20 artistes de diverses procedències i disciplines, i s'han realitzat dues taules de treball amb la participació de 14 d'ells. També van ser entrevistats 8 gestors culturals i professionals del sector que es van considerar clau per a un millor funcionament de l'escena cultural de la ciutat.

Cal destacar que, a diferència de la seva primera fase, l'àmbit d'estudi del present treball abasta exclusivament les arts escèniques i la música². Tot i això, l'anàlisi i les conclusions incloses poden extrapolar-se a d'altres disciplines creatives amb l'objectiu genèric d'introduir pràctiques que fomentin la interculturalitat dins del sector cultural de Barcelona. La informació recollida i analitzada al llarg del procés dóna lloc a les propostes que es veuran a continuació, i que responen a dos aspectes que han estat considerats de vital importància: per una banda, la manca d'espais d'interacció entre artistes, l'absència d'espais oberts a la participació normalitzada (espais compartits amb artistes autòctons); i per l'altra, l'encasellament dels artistes estrangers que condiciona la difusió del seu treball cap a una única tipologia de públic.

² Vegeu annex i) Detalls de la metodologia del projecte.

1.1. Plataforma de creadors de Barcelona.

Molts dels artistes que arriben a Barcelona tenen dificultats immenses per a trobar informació sobre les possibilitats i els serveis que els ofereix la ciutat. Aquesta falta d'informació, que no només afecta a artistes estrangers, es tradueix en moltes ocasions en una manca d'oportunitats per al desenvolupament professional.

En una ciutat com Barcelona, aquests espais són indispensables per a la creació d'un escenari cultural d'igualtat que beneficiï la "integració" i la interacció dels artistes (estrangers i autòctons), afavorint la creació de nous projectes i formalitzant la interculturalitat. Per això es creu primordial la creació d'un espai/xarxa que **reagrupi i organitzi la informació** referent tant a artistes i locals com a promotores, i que fomenti la formació i l'intercanvi.

Objectiu

La plataforma d'artistes de Barcelona tindria com objectiu donar als creadors residents a la ciutat un **accés a la més completa informació** en relació al seu àmbit professional, creant un punt d'unió entre ells i la resta de professionals del sector.

Descripció

Aquesta plataforma, avalada pels departaments de cultura de les institucions públiques (Generalitat, Ajuntament,...), estaria composta per un **espai virtual** (web d'informació per a professionals del sector i públic en general) i per un altre **espai físic** de trobada i intercanvi on s'ajuntin els creadors residents a la ciutat. S'entén l'espai virtual al qual es fa referència com un *microsite* vinculat a la **web oficial de l'Ajuntament de Barcelona**, per a potenciar la difusió del projecte i fomentar possibles interaccions amb altres iniciatives. Com a ubicació de l'espai físic es proposa, amb la idea de crear sinèrgies amb espais culturals ja existents, utilitzar els centres que allotgen les **Fàbriques de la Creació** de l'Ajuntament de Barcelona, separats segons les diferents especialitats de cada centre.

Elements/apartats que hauria de contenir la web:

- **Base de dades** dels creadors de diverses disciplines residents a Barcelona. Aquesta BBDD establiria una col·laboració continuada amb d'altres plataformes i links, també comptaria amb uns camps d'informació bàsica (nom, formació, disciplina, estil, biografia, fotos) mentre que el treball de l'artista seria mostrat a través dels links i plataformes que oferiran complements audiovisuals a més dels espais propis del creador: web, blogs, *my space*, facebook.... Això permetria

l'agilitat d'aquest medi, i incrementaria la seva capacitat per establir una xarxa virtual entre les diferents iniciatives existents, com les associacions sectorials.

- **Informació** rellevant per a artistes establerts a la ciutat i per a artistes/creadors nous/noves:
 - Llistat de **subvencions, beques i ajudes** en l'àmbit artístic i cultural.
 - Llistat d'**equipaments culturals públics**³: teatres, museus, centres d'art, centres cívics, biblioteques, etc.
 - Llistat d'**equipaments culturals privats**: sales de concerts, galeries d'art, centres culturals i altres espais on es permeti exposar la seva activitat, etc.
 - Llistat de **llocs d'assaig, producció i presentació d'espectacles**.
 - Llistat d'**associacions de música, dansa, teatre, etc.**
 - Llistat de seccions de llocs web que proveeixin **l'agenda completa i actualitzada dels esdeveniments culturals de la ciutat** i llistat de **contactes de les seccions de cultura**, agendes, programes, etc. dels diferents **mitjans de comunicació**.
 - Llistat de **discogràfiques, productores, companyies de dansa i teatre, etc.**
 - Llistat d'**esdeveniments culturals clau per a la ciutat de Barcelona** (Festes de la Mercè, Sant Jordi...) i formes de participació en aquests.
- Un **taulell d'anuncis** propi de la web i links a altres taulells com els de l'associació de dansa, teatre,...
- **Butlletí de notícies mensual/ Newsletter** (per disciplines / temes...) per als qui hi estiguin subscriptes, que podrien ser tant públics com professionals. Això contribuirà a la generació de públics i al coneixement de les diferents realitats artístiques coexistents a la ciutat.

Elements que haurien de constituir l'espai físic:

- Sales d'assaig i espai disponible per a activitats, càstings, reunions, etc.
- Sales de treball amb ordinadors i internet.
- Oferta de serveis:
 - d'orientació i recolzament als artistes nous/noves a la ciutat;
 - de recolzament a la creació de books, projectes, material promocional, etc.;

3. Tant pel que fa als equipaments públics com als privats, seria aconsellable incloure la possibilitat que els artistes puguin assenyalar o destacar aquells equipaments que porten a terme un treball específic cap a la interculturalitat i la normalització de les programacions.

- de traducció: orientat a la traducció de dossiers professionals i de formularis de sol·licitud d'ajudes, beques,...
- Sessions de trobada entre programadors, productors i artistes que proposin els seus productes: *work in progress*.
- Tallers de treball
- Espai de trobada informal (cafè, bar,...)

Observacions

1. És fonamental que l'esmentada plataforma **estigui avalada** i en part gestionada per les institucions públiques. Això la distingiria de les demés xarxes i plataformes existents, i la legitimaria com a ens sistematitzador d'informació.
2. És important que aquesta plataforma **s'articuli i es complementi amb les plataformes sectorials** i els recursos ja existents a la ciutat. La idea és que formi part d'una gran xarxa virtual de recursos, i que al mateix temps permeti **reagrupar** una informació que existeix però que es troba disseminada per diferents llocs. Per aquesta raó és necessari que es vinculi amb associacions de professionals que ja estiguin establertes en els diferents sectors (teatre, dansa, circ).
3. Per al seu correcte funcionament hauria de comptar amb:
 - a) **Personal tècnic**; encarregat de realitzar funcions com la gestió de la web (seguiment, manteniment, actualització de la informació, etc.) i dels diferents espais físics.
 - b) **Comitè de gestió**; format per un grup d'artistes de diverses nacionalitats i disciplines i per representants de les institucions culturals. Seria l'òrgan responsable d'establir un procés participatiu amb els artistes, de definir els criteris de qualitat d'accés a la plataforma, i elaborar els continguts dels diferents espais físics. Les persones pertanyents a aquesta plataforma també tindrien la funció d'**ambaixadors culturals**, promovent la difusió de la plataforma i les seves activitats en els mitjans de comunicació per donar visibilitat a les formes creatives menys visibles.

1.2.Cicle(s) de programació 'D'aquí'

La "normalització" de les programacions és un altre aspecte necessari per tendir cap a una interculturalitat coherent. És per això que les administracions haurien de realitzar accions en diferents equipaments culturals (centres cívics, sales de concert, teatres, centres de proximitat) i a diferents nivells (de barri, de districte i de ciutat) per tal de fomentar programacions "normalitzades". És a dir, fomentar el treball de promotors i programadors d'espectacles amb els diferents artistes residents a la ciutat, independentment de la seva procedència o el seu estil musical.

El recolzament per part de les institucions, que s'articularia tant a nivell de comunicació com d'equipament tècnic i ajudes econòmiques directes, tindria com a principal objectiu la creació d'**una nova identitat cultural, mixta, diversa, i sobretot unida i incloent**.

Un dels mitjans que permetria aquesta concepció, seria la creació de cicles continuats d'arts escèniques i música, que tindrien lloc en diferents espais de la ciutat sota l'etiqueta '**D'Aquí**' (*Música d'Aquí, Dansa d'Aquí, etc*). A l'incloure sota un mateix segell les propostes artístiques i culturals de creadors de varies procedències residents a la ciutat en les programacions regulars dels espais de la mateixa, s'enfortiria aquesta citada identitat.

Observi's que en aquest cas no s'utilitzaria la **diversitat** com element bàsic de coneixement i foment de la interculturalitat (a l'estil 'cicle de músiques del món'), sinó que s'usaria una **unitat i una identitat comunes** creades des de la diversitat.

Objectiu

L'objectiu de la iniciativa és oferir a llarg termini nous **espais de programació cultural i artística 'normalitzats'** a la ciutat, creant uns circuits estables d'expressions culturals diverses que permetin el coneixement tant de nous artistes residents com de nous propostes. El propòsit inclou a més la creació i la consolidació progressiva d'una nova identitat artística de la ciutat que es componi de les aportacions de múltiples estils, idees i disciplines independentment de les procedències dels creadors i units pel denominador comú d'haver escollit Barcelona com a llotja del seu treball.

Descripció

Amb el recolzament dels departaments de cultura de les administracions, es pretén establir una línia de subvencions seguint els criteris descrits per tal que la programació mensual dels equipaments culturals⁴ de la ciutat (centres culturals, sales de concert, centres cívics, etc.) incorpori en la seva oferta i la seva agenda, **nous artistes i nous estils** desenvolupats a Barcelona. La Plataforma d'artistes (proposta 1.1 d'aquest document) i la seva base de dades podrien ser un bon punt de partida per ampliar l'oferta de creadors que poden actuar. La incorporació de programadors o consellers experts (d'altres estils o àmbits artístics) així com la seva participació en les sessions de 'work in progress' ofertes per la Plataforma d'artistes (proposta 1.1) també podrien ser elements valuosos que facilitin la posada en pràctica d'aquests cicles.

4. Convindria implementar aquesta proposta de manera progressiva i planificada mitjançant cicles pilots, que podrien estendre's al llarg del temps a d'altres espais.

Per a la concepció d'aquests cicles seria útil la consideració dels següents aspectes:

- Anteposar els artistes forans **residents** a Catalunya / Espanya, enfront dels que provenen i resideixen a l'estranger.
- Apostar per una **oferta variada** que compti amb la participació del major nombre possible d'artistes, evitant que es repeteixin les mateixes propostes en les diferents programacions. La BBDD (punt 1.1) pot ser un element clau per a l'elecció d'artistes.
- Aportar **amplitud de visió en les programacions**, a través de les col·laboracions i les propostes d'agents d'altres procedències.
- Establir entrades a **preus assequibles** (entre 2 i 6 € per assegurar la presència d'un públic ampli i divers).

Observacions

1. Seria important dinamitzar aquests circuits a diferents nivells, començant pel nivell de barri/proximitat (centres cívics, biblioteques, etc.) fins el nivell de ciutat (fàbriques de creació, sales de concerts, etc.), així com comptar amb el recolzament dels centres culturals independents.
2. També seria desitjable la figura dels '**ambaixadors culturals**' per tal que difonguin la informació 'de tu a tu' a zones i col·lectius als quals generalment no arriba la informació cultural 'estàndard'. S'ha de considerar el potencial dels propis artistes com "ambaixadors" o vectors de difusió.
3. És necessari comptar amb el recolzament de diferents **mitjans de comunicació** i de la **plataforma de creadors/artistes**, amb el propòsit de donar a conèixer les diferents iniciatives.
4. La participació activa per part de les administracions és fonamental per tal d'estimular la programació normalitzada en els equipaments culturals, i per difondre la imatge d'una Barcelona allunyada dels estereotips sobre les diferents cultures que coexisteixen a la ciutat.

2. Conclusió

La interculturalitat és una paraula que està de moda, i obre les portes a tota iniciativa i proposta que la mencioni. Però caldria preguntar-se i reflexionar sobre el model que es troba rere la majoria d'aquestes iniciatives: una juxtaposició d'elements colorits i exòtics, o un canvi profund de perspectiva de la ciutadania en el que es qüestiona la visió que el ciutadà té de la seva ciutat i els seus habitants?

Les propostes exposades tendeixen cap a un canvi de perspectiva i de visió de la interculturalitat dins de l'escenari de la ciutat proposant el foment d'una identitat cultural unida que abasti les múltiples cultures que coexisteixen a Barcelona; emfatitzant una **interculturalitat entesa com una relació entre individus i no entre "comunitats culturals"**; valorant la creació d'una Plataforma que creï espais, doni informació i formació, i que promogui el coneixement per poder arribar a la interculturalitat.

Tanmateix, posar en pràctica el que aquí es proposa pot arribar a ser complex, entre altres raons per la gran quantitat d'actors que cal involucrar. És per això necessari disposar d'una clara voluntat, entusiasme i determinació, així com d'un clar lideratge, per a la seva consecució. El moment actual es considera com un marc idoni, ja que Barcelona s'està abocant en la definició del seu Pla d'Interculturalitat.

Epíleg

El nostre apropament al sector ha estat motivat inicialment per l'interès en aprofundir i transmetre les dinàmiques que s'estableixen entre artistes negreafricans i Barcelona. Les propostes aquí exposades són el resultat d'un procés d'investigació participatiu, i han estat concebudes gràcies a la col·laboració amb diversos artistes i gestors culturals. No obstant assumim la responsabilitat total de les idees que s'hi reflecteixen.

Considerem les conclusions a les quals hem arribat tan sols un punt de partida. L'aprofundiment i la posada en pràctica de les tesis exposades queda fora del propòsit inicial del projecte. De totes maneres, no hi renunciem en un futur pròxim, ja de la mà de les institucions públiques de la ciutat que mostrin un interès en desenvolupar el projecte.

Volem donar un **agraïment especial** a tots els artistes que han participat en aquest estudi i que l'han abordat amb il·lusió i immens respecte; als gestors culturals i les persones entrevistades que ens han dedicat el seu temps i els seus coneixements;

així com a Jordi Baltà, Max Porta, Lola López, Eduard Gargallo, Mònica Puig, Anna Moya, Maria Mateu, Carolina Astudillo i Esteve Caramés.

Tania Adam: llicenciada en Administració i Direcció d'Empreses (Universitat Complutense de Madrid), especialitzada en l'Àfrica i en cooperació dins de les vessants de Desenvolupament, Cultura i Sensibilització. Ha treballant en diversos projectes i investigacions d'entitats com la Fundació Interarts, la Fundació Intermon Oxfam, i el Centre d'Estudis Africans de Barcelona, entre altres.

taniaadam.wordpress.com

Sara Losa: llicenciada en Etnologia per la Universitat de Neuchâtel, Suïssa, especialitzada en l'Àfrica i la immigració. Ha treballat en diversos projectes d'investigació en col·laboració amb el *Centre d'Estudis Africans* de Barcelona que aprofundeixen en el tema de la visió de l'Àfrica i de "l'Altre diferent" en la nostra societat, el fenomen de la immigració i la interculturalitat com element inevitable i necessari de qualsevol relació humana.

saralosa.wordpress.com

Annexos

I) Annex Metodològic

Tant "**Manifestacions artístiques de la 'diàspora' negreafricana a Barcelona**" com "**Dialects cap a la Interculturalitat**", s'han desenvolupat en diferents fases i sota diferents metodologies de treball i anàlisi: l'observació-acció, l'entrevista semi-dirigida, l'anàlisi del discurs, la recerca bibliogràfica i la recerca a internet.

Per al projecte "**Manifestacions artístiques de la 'diàspora' negreafricana a Barcelona**", es va realitzar un seguiment de 7 mesos (juny-desembre 2008) de les activitats culturals de la ciutat en tres àmbits diferents (oficial, alternatiu i privat), buscant la presència d'artistes i creadors africans del sud del Sàhara. En aquest seguiment es van identificar els 12 artistes entrevistats. L'estudi conclou que la presència d'artistes africans en la programació cultural de la ciutat és dèbil, i identifica motius com: la poca visibilitat dels artistes provinents de l'Àfrica; la tendència a encasellar-los en activitats puntuals i simbòliques; i la manca d'espais d'interacció i coneixement mutu; a més d'altres factors que incideixen en el sector artístic en general com poden ser les dificultats econòmiques,... Els resultats es mostren en un informe i en un documental de 30'. Per a més informació: <http://ceadiaspora2009.wordpress.com>).

La segona fase del projecte: “*Diàlegs cap a la Interculturalitat*”, s’ha dut a terme durant l’any 2009 i es centra en la formulació de propostes per millorar la presència de les expressions culturals procedents de l’Àfrica i d’altres continents en la programació cultural i les polítiques culturals de Barcelona, especialment en els àmbits de les arts escèniques i la música. L’elecció d’aquests dos àmbits vingué motivada per la voluntat de formular propostes que poguessin ser visibles, apostessin per la continuïtat en el temps, s’integressin en l’escenari cultural existent i que una vegada assolides poguessin ser extrapolades a d’altres disciplines.

Per assolir aquest propòsit es van entrevistar artistes de diverses procedències així com gestors culturals i persones clau de l’àmbit de la cultura a Barcelona. A més es van organitzar amb 14 dels artistes entrevistats dues taules de treball, una de música i una altra d’arts escèniques (teatre i dansa). L’objectiu concret d’aquestes taules va ser centrar-se en l’anàlisi del context i el potencial existent a la ciutat de Barcelona a nivell cultural per treballar de forma participativa en la formulació de propostes concretes.

* Gestors culturals

Nom, Càrrec/Institució

Miquel Cuenca, Director Joventuts Musicals - Avaaz Music

Xavi Pérez, Director Cal Ninyo, Sant Boi de Llobregat

Esteve Caramés, Assessor Delegat Cultura ICUB

Martina Millà, Directora de Programació Fundació Joan Miró

Joan Roca i Albert, Director Museu d’Història de la Ciutat

Francesc Casadesús, Director Mercat de les Flors

Marta Almirall, Responsable de Festes i Tradicions, ICUB

Carolina Astudillo, Interculturalitat, Ajuntament de Barcelona

* Artistes

Participants Música

Darilly Maia, músic brasiler.

Carlos Cruz, músic veneçolà.

Gani Mirzo, músic kurd.

Sandra Reheder, cantant i compositora argentina.

Neila Bembey, cantant algeriana.

Mohammed Souleymane, músic marroquí.

Xumo, artista pluridisciplinar camerunès.

Participants Dansa i Teatre

Sergio Gambetta, ballarí argentí.

Emma Homes, actriu anglesa.

Pepe Jiménez, pallasso argentí.

Roxane Butterfly, ballarina francesa.

Maribel Ibarz, actriu catalana.

Melina Pereyra, actriu argentina.

Anna Leitão, ballarina portuguesa.

També es va entrevistar: **Lucrecia Pérez** (The sound of Lucrecia); **David Crespo** (Balago); **Yanis P.**; **Nicolás Spinoza**; **Mû** (Qbamba); **Lucía Morán** (Colectivo Create).

Bibliografia

- **A PROPÒSIT DE CULTURA**, Quaderns de l'Institut Català d'Antropologia (2003).
- **“ARTE ESCÉNICO EN LA DIÁSPORA. TEATRO DE ARTISTAS INMIGRAD@S EN BARCELONA A TRAVÉS DE LOS MEDIOS DE COMUNICACIÓN Y LAS POLÍTICAS CULTURALES”**, Estela Rodríguez- Universitat de Barcelona.
- **“DIVERSITAT CULTURAL I POLÍTQUES INTERCULTURALS A BARCELONA”**, Lluís Bonet i Agustí, Barcelona: CIDOB (2006).
- **EL REARME INTERCULTURALISTA EN EL NUEVO SIGLO XXI CONFERÈNCIA**, Conferència de Carlos Giménez en l'acte de clausura de l'Any del Diàleg Intercultural – (Març de 2009).
- **ESTUDI: POLÍTICA D'ACOMODACIÓ DE LA DIVERSITAT CULTURAL A BARCELONA**, R. Zapata-Barrero, Grup de Recerca Interdisciplinari sobre Immigració (GRITIM-UPF), ICUB.
- **EXPRESSIONS DE L'ÀFRICA NEGRA A BARCELONA**, Sara Losa i Tania Adam, Centre d'Estudis Africans de Barcelona (2009).
- **INSTITUT DE CULTURA (ICUB) Agenda 21.**
- **INSTITUT DE CULTURA (ICUB): Pla Estratègic de Cultura de Barcelona, 2006.** *Nous accents 06.*
- **INSTITUT DE CULTURA (ICUB): Pla Estratègic de Cultura de Barcelona, 2006.** *Informe de la taula de música.*
- **INSTITUT DE CULTURA (ICUB): Pla Estratègic de Cultura de Barcelona, 2006.** *Informe de la taula de diversitat.*
- **INSTITUT DE CULTURA (ICUB): Pla Estratègic de Cultura de Barcelona, 2006.** *Informe de la taula de cultura popular.*
- **INSTITUT DE CULTURA (ICUB): Pla Estratègic de Cultura de Barcelona, 2006.** *Informe de la taula de proximitat.*
- **INSTITUT DE CULTURA (ICUB): Pla Estratègic de Cultura de Barcelona, 2006.** *Informe de la taula d'arts visuals.*
- **INSTITUT DE CULTURA (ICUB): Pla Estratègic de Cultura de Barcelona, 2006.** *Informe de la taula d'economia.*
- **INSTITUT DE CULTURA (ICUB): Pla Estratègic de Cultura de Barcelona, 2006.** *Informe de la taula de Projectió i Cooperació internacional.*
- **INTEGRACIÓ I INTERCULTURALITAT. Anàlisi de les trajectòries migratòries i de la integració subjectiva de la població estrangera extra-comunitària a la ciutat de Barcelona.** Sarai Samper, Raquel Moreno, Direcció d'Immigració i Ajuntament de Barcelona..
- **PLA MUNICIPAL PER LA INTERCULTURALITAT: PER QUÈ ARA?**, Daniel de Torres, Comissionat de l'Alcaldia per a la Immigració i el Diàleg Intercultural.
- **PLA DE CIUTADANIA I IMMIGRACIÓ 2005-2008** - Recull d'idees clau.

Pàgines web consultades:

Agenda 21: www.agenda21culture.net

Almazen: www.almazen.net/

Auditori: www.auditori.cat

Bacantoh: <http://www.bacantoh.com/>

Barcelona Interculturalitat: www.interculturalitat.cat

Carlos Cruz: <http://www.myspace.com/guitaracruz>

Central Art Process: www.centralartprocess.com/

Centre d'Art de Santa Mònica:

http://www.centredartsantamonica.net/index.php?s=consultes_p&id=70&lang=es

Cheika: <http://www.cheikha.net/>

Childo Tomás: <http://www.myspace.com/childotomas>

Cidob (Fundació): www.cidob.org

Ciutat de Barcelona: www.bcn.es

Darlyly Maia: <http://www.darlylymaia.com/>

DG EAC: www.interculturaldialogue2008.eu

Festival Grec: <http://www.macba.es/controller.php>

Fundació Antonio Tàpies: www.fundaciotapies.org

Fundació Cidob: www.cidob.org

Fundació Interarts: www.interarts.net

Fundació Joan Miró: www.fundacionmiro-bcn.org

Gani Mirzo: <http://www.ganimirzo.com>

Institut de Cultura: www.bcn.cat/cultura

La casa amarilla: www.lacasamarilla.org

La Mercè: www.bcn.cat/merce

La Santa: www.lasanta.org/

La veu d'Àfrica: www.laveudafrica.com

Los Fandangos: <http://www.losfandangos.com/>

Maribel Ibarz: <http://maribelibarz.aadpc.cat/ca/home.html>

Mercat de las Flors: <http://www.mercatflors.org/>

Mohamed Soulimane: <http://www.myspace.com/mohamedsoulimane>

Neila Bembey: <http://www.myspace.com/neilabenbey>

Nino Galissa: <http://www.griotsound.com/default.asp>

Projecte 'Expressions de l'Àfrica Negra a Barcelona':

<http://ceadiaspora2009.wordpress.com>

Qbamba: <http://www.qbamba.com/>

Roxane Butterfly: <http://worldbeats.free.fr/>

Sandra Rehder: <http://www.myspace.com/sandrarehdertango>

Sergio Gambetta: <http://www.sergiogambetta.com/>